

Sabiedriskā labuma organizāciju politika

Publicēts: 26.08.2020.

Publiskais pārskats par sabiedriskā labuma organizāciju darbību 2019. gadā un aktualitātēm

Finanšu ministrija (turpmāk – FM) veido valsts politiku sabiedriskā labuma organizāciju (turpmāk – SLO) jomā. “Publiskais pārskats par sabiedriskā labuma organizāciju darbību 2019. gadā” sagatavots, lai informētu sabiedrību par SLO darbības mērķiem un rezultātiem, atbilstoši FM nolikumam.

Sabiedriskā labuma organizāciju likums (turpmāk – Likums) stājās spēkā 2004. gada 1. oktobrī un tā mērķis ir veicināt biedrību un nodibinājumu, kā arī reliģisko organizāciju (turpmāk – RO) sabiedriskā labuma darbību.

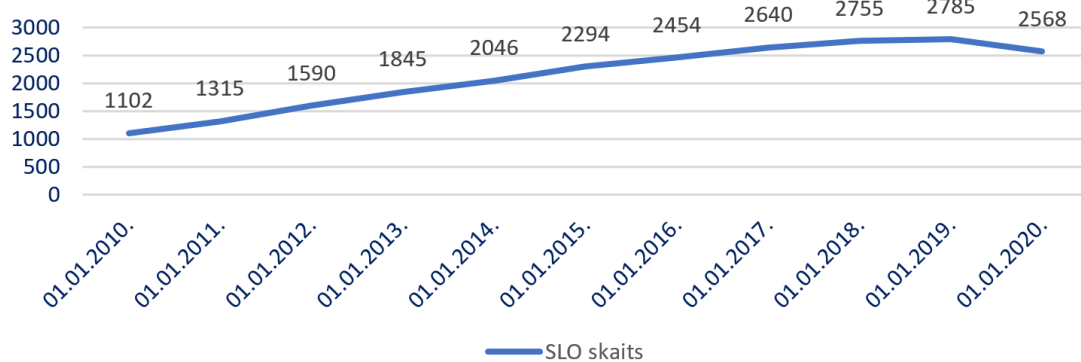
Likumdevējs ir noteicis, ka organizācijai, kas pretendē uz SLO statusu vai darbojas šajā sektorā, jādarbojas sabiedriskā labuma noteiktajās jomās. Šim mērķim jāizriet no organizācijas statūtiem un tieši jāatspoguļojas organizācijas darbības mērķos un metodēs. Likuma 2.pants īpaši izceļ sabiedriskā labuma darbības jomas - labdarību, cilvēktiesību un indivīda tiesību aizsardzību, pilsoniskas sabiedrības attīstību, izglītības, zinātnes, kultūras un veselības veicināšanu un slimību profilaksi, sporta atbalstīšanu, vides aizsardzību, palīdzības sniegšanu katastrofu gadījumos un ārkārtas situācijās, sabiedrības, it īpaši trūcīgo un sociāli mazaizsargāto personu grupu sociālās labklājības celšanu.

SLO praktiskā līmenī vislabāk pārzina sabiedrības jeb labuma guvēju vajadzības un spēj reaģēt uz pārmaiņām, vienlaikus sniedzot atbalstu un kopīgi ar valsts sektoru radot sabiedrisko labumu. SLO var definēt kā valsts sektora partneri.

Pēdējos desmit gados ir vērojama sabiedriskā labuma sistēmas dinamiska attīstība (gan kvantitatīvi, gan kvalitatīvi) – kopš 2010. gada līdz pat 2019. gadam SLO skaits gandrīz trīskāršojies. Sākot ar 2019. gadu SLO skaits pakāpeniski samazinās.

□

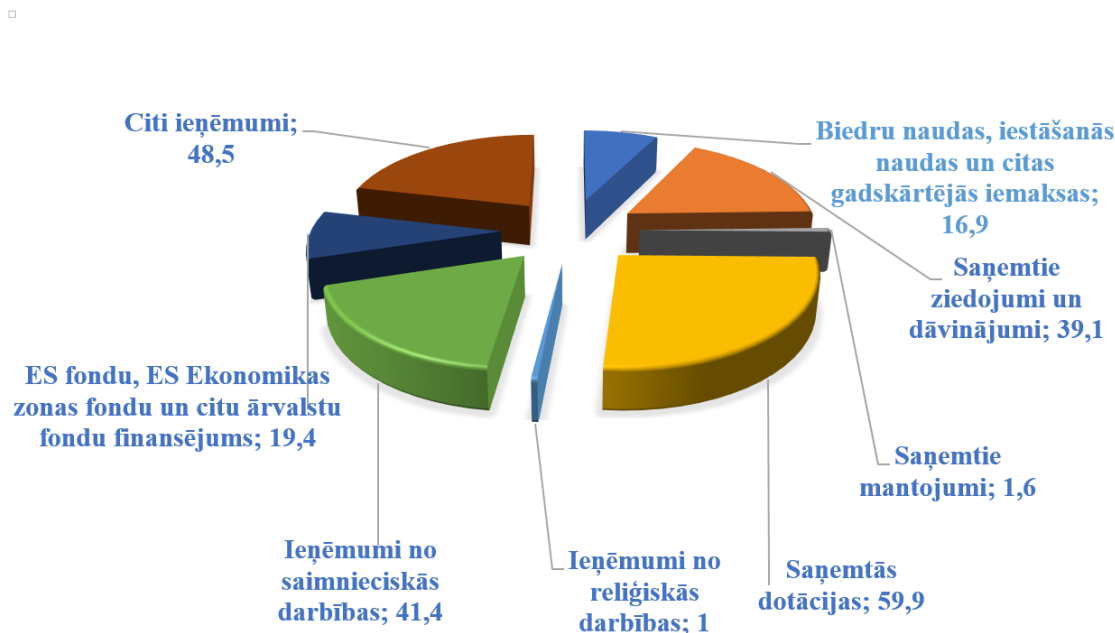
SLO skaita dinamika 2010.-2020.gadam

2020. gada 1. janvārī bija reģistrētas 2568 SLO, no tām 2175 ir biedrības, 322 – nodibinājumi un 71 – RO. Tomēr kopš 2018. gada ir vērojama tendence, ka SLO skaits vairs nepieaug tik strauji, un 2019. gada laikā SLO kopējais skaits ir pat samazinājies par 217 organizācijām jeb par 7,79%.

Vērtējot SLO ieņēmumus pēdējos trīs gados un 2019.gadā, redzams, ka saglabājas noturīga tendence un kopējo ieņēmumu apjoms būtiski nemainās, liecina VID apkopotā statistika. Tā, piemēram, 2019. gadā kopējie SLO ieņēmumi bija 227,9 milj. *euro*, kas ir par 4 milj. *euro* jeb par 1,75% mazāk nekā gadu iepriekš, attiecīgi 2018. gadā kopējie ieņēmumi bija 231,9 milj. *euro*, savukārt 2017. gadā – 225,8 milj. *euro*. SLO ieņēmumi 2019. gadā pēc to veidiem milj. *euro* atspoguļoti diagrammā.

SLO ieņēmumu struktūra 2019. gadā (milj. euro)

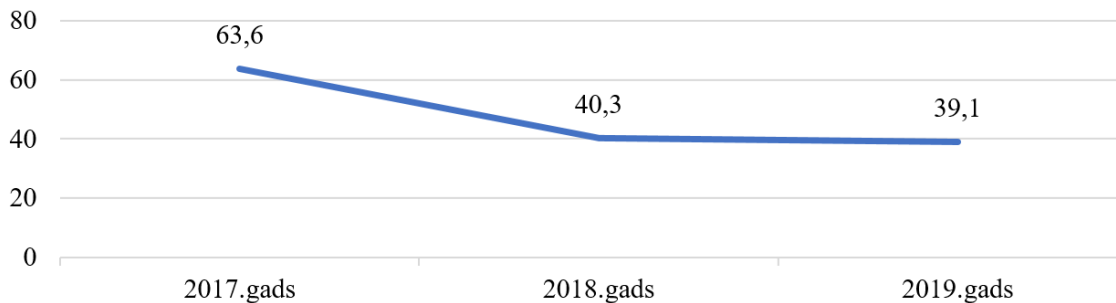
Analizējot 2019. gada SLO ieņēmumus, jāsecina, ka vislielākais ieņēmumu apjoms ir posteņos – “Saņemtās dotācijas” (26% jeb 59,9 milj. *euro*), “Citi ieņēmumi” (21% jeb 48,5 milj. *euro*) un “Ieņēmumi no saimnieciskās darbības” (18% jeb 41,4 milj. *euro*), savukārt nebūtiska ietekme uz kopējo ieņēmumu apjomu ir “Ieņēmumi no reliģiskās darbības” un “Saņemtie mantojumi”.

SLO ieņēmumu posteņos būtiskākās izmaiņas fiksētas posteņi – “Saņemtie dāvinājumi, ziedojumi”: ja 2019. gadā SLO saņemto ziedojumu un dāvinājumu apjoms bija 39,1 mil. *euro*, tad salīdzinājumā ar 2018. gadu, kad SLO saņemto ziedojumu un dāvinājumu apjoms bija 40,3 milj. *euro*, samazinājums ir par 1.2 milj. *euro* jeb 3%. Attiecīgi 2017. gadā SLO saņemto ziedojumu un dāvinājumu apjoms bija 63,6 milj. *euro*, t.i. 2019. gada SLO saņemto ziedojumu un dāvinājumu apjoms pret 2017.gada saņemto samazinājies par 24,5 milj. *euro* jeb par 38,5%.

Kopumā visu NVO dāvinājumu un ziedojumu kopsomma 2019. gadā ir 78,1 milj.*euro* un tas nozīmē, ka SLO, kuru īpatsvars no kopējā NVO sektora ir 10,2%, dāvinājumos un ziedojumos ir saņēmušas gandrīz 50% no kopējiem NVO saņemtajiem dāvinājumiem un ziedojumiem. Līdz ar to var secināt, ka, neskatoties uz 2017. gada nodokļu reformu, kas reformēja nodokļu atlaišu piemērošanu ziedotājiem, kas ziedo SLO, joprojām ziedotājiem svarīgu lomu spēlē valsts piešķirtās uzņēmuma ienākuma nodokļa atlaides.

SLO saņemtās ziedotās un dāvinātās naudas un mantas kopsummas dinamika (milj. euro)

□

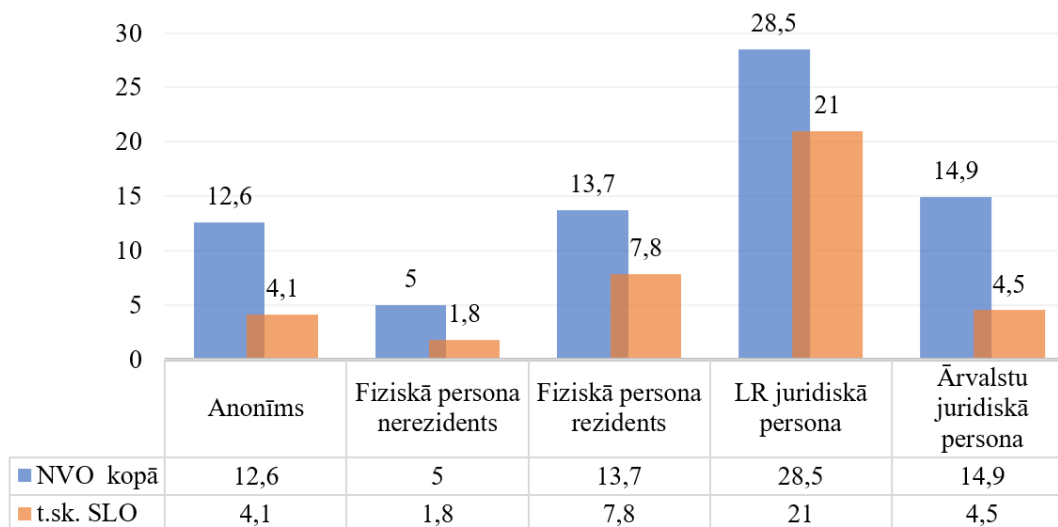
Jebkurš no SLO finansējuma avotiem ir būtisks, palīdzot nodrošināt SLO darbību, t.sk. SLO veiktā saimnieciskā darbība. 2019. gadā no visu SLO ieņēmumu kopsummas 41,4 milj. euro gūti tieši no SLO veiktās saimnieciskās darbības. Salīdzinājumā ar 2018. gadu, kad ienākumi no saimnieciskās darbības bija 33,8 milj. *euro*, 2019. gadā SLO ieņēmumi no saimnieciskās darbības palielinājušies par 7,6 milj. *euro* jeb par 22,5 %.

2019. gada apkopotie dati liecina, ka joprojām juridisko personu ziedojumu apjoms ir būtiski lielāks nekā fizisko personu ziedojumi. Līdzīga tendence vērojama arī iepriekšējos gados. Tas ir izskaidrojams ar esošo nodokļu atvieglojumu režīmu un filantropijas tradīcijām Latvijā. Juridiskām personām, kas ziedo SLO, valsts piešķirtie un Uzņēmumu ienākuma nodokļa likumā noteiktie nodokļu atvieglojumi ir pievilcīgi un tās ziedo, izmantojot piešķirtos nodokļu atvieglojumus. Fiziskās personas IIN atvieglojumus par veiktajiem ziedojumiem izmanto kūtāk. Saskaņā ar likumu "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" pašlaik atļautais attaisnoto izdevumu apmērs ir 600 *euro* taksācijas gada laikā, kuru IIN maksātājs ir tiesīgs atskaitīt no ar IIN gada apliekamo ienākumu apjoma.

Kopumā SLO fiziskās personas 2019. gadā saziedoja 9,6 milj. *euro*, turklāt 4,1 milj. *euro* vēl saziedots anonīmi.

□

NVO un SLO ziedotāju un ziedojumu struktūra 2019. gadā (milj. *euro*)

Šie VID apkopotie dati liecina, ka fiziskajām personām, pieņemot lēmumu ziedot, ne vienmēr svarīgi ir valsts piešķirtie nodokļu atvieglojumi. Nereti ziedojumi tiek anonīmi novirzīti labdarības mērķim īpašo līdzekļu vākšanas pasākumu laikā, kad labiem un saprotamiem mērķiem tiks ziedots neatkarīgi no tā – ir vai nav iespējams izmantot nodokļu atvieglojumus.

Valstiskā līmenī ir būtiski turpināt veicināt ziedošanas tradīcijas attīstību Latvijā, kā arī pilnveidot SLO sistēmu, kas sekmētu iedzīvotāju un juridisko personu interesi par atbalsta sniegšanu nevalstiskajam sektoram un attiecīgi paplašinātos sabiedriskā

labuma guvēju loks.

Ar pilnu Publiskā pārskata par sabiedriskā labuma organizāciju darbību 2019. gadā un aktualitātēm tekstu varat iepazīties [šeit](#).

[Nevalstisko organizāciju, tai skaitā sabiedriskā labuma organizāciju darbība skaitļos 2016.un 2017.gadā](#)

Finanšu ministrija ir vadošā valsts pārvaldes iestāde, kas veido valsts sabiedriskā labuma organizāciju jomas politiku.

Valsts sabiedriskā labuma organizāciju jomas politikas mērķis – veicināt sabiedriskā labuma organizāciju darbību, veidojot:

uz sabiedrības attīstību veicinošu sabiedriskā labuma organizāciju jomas politiku;

valsts sabiedriskā labuma organizāciju atbalstošu politiku.

Sabiedriskā labuma organizāciju darbības pamatprincipus nosaka Sabiedriskā labuma organizāciju likums, kas definē sabiedriskā labuma darbību, uzskaita sabiedriskā labuma organizāciju darbības veidus, nosaka sabiedriskā labuma organizācijas mantas un finanšu līdzekļu izlietošanas ierobežojumus utt.

Sabiedriskā labuma organizācijas statusu piešķir un sabiedriskā labuma organizāciju darbības uzraudzību veic [Valsts ieņēmumu dienests](#).

Normatīvā regulējuma izstrādātāji – Nodokļu administrēšanas un sabiedrības interešu politikas departaments.

Domnīca par sabiedriskā labuma sistēmas pilnveidošanu

Pēc finanšu ministra Jāņa Reira iniciatīvas no tika organizētas vairākas Domnīcas par sabiedriskā labuma sistēmas pilnveidošanu. Domnīcās tika meklēti risinājumi sabiedriskā labuma organizāciju darbību regulējošās tiesību sistēmas efektivitātei.

Diskusiju rezultātā Domnīcas dalībnieki izstrādāja priekšlikumus Sabiedriskā labuma sistēmas pilnveidošanas koncepcijai, kas var būt par pamatu turpmākajām konstruktīvām diskusijām ar visām iesaistītajām pusēm valsts institūcijās, nevalstiskajā sektorā un jebkuru interesentu.

Sabiedriskā labuma sistēmas pilnveidošanas koncepcijas rezultāts tika apspriests arī Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padomes rīkotajā 2019.gada 22.novembra konferencē “Uzticēšanās solis”, kurā nevalstisko organizāciju un Finanšu ministrijas pārstāvji prezentēja Domnīcas secinājumus.

Sabiedriskā labuma sistēmas pilnveidošanas koncepcijai ir atvērta dokumenta statuss, kas paredz turpināt aktīvu diskusiju par šo aktuālo jautājumu jebkuros citos informācijas un diskusiju apmaiņas formātos.

 [SLO koncepcija](#)

<https://www.fm.gov.lv/lv/sabiedriska-labuma-organizaciju-politika>